

Benedictus XVI

Apostolische reis naar Turkije

(28 november – 1 december 2006)

Mis bij de schrijn Meryem Ana Evi

Homilie

Efeze,

woensdag 29 november 2006

Dierbare broeders en zusters,

In deze eucharistieviering loven wij de Heer om het goddelijk moederschap van Maria, een geheimenis dat hier in Efeze plechtig is beleden en afgekondigd tijdens het Oeumenisch Concilie van 431. Naar deze plaats, die de christelijke gemeenschap zo dierbaar is, maakten ook mijn eerbiedwaardige voorgangers, de dienaren van God Paulus VI en Johannes Paulus II, een pelgrimsreis; laatstgenoemde bezocht deze schrijn op 30 november 1979, iets meer dan een jaar na aanvang van zijn pontificaat.

En er is nog een andere voorganger van mij in dit land geweest, niet als paus maar als pauselijk vertegenwoordiger, van januari 1935 tot december 1944: de zalige Johannes XXIII, Angelo Rocelli, wiens nagedachtenis nog altijd grote devotie en genegenheid oproept. Hij had veel respect en bewondering voor het Turkse volk. Ik citeer uit zijn *Dagboek van de ziel*: “Ik houd van de Turken. Ik waardeer de natuurlijke kwaliteiten van dit volk, voor wie een eigen plaats is ingeruimd op de weg naar beschaving.”¹ Hij heeft de Kerk en de wereld zijn christelijke optimisme nagelaten, dat is geworteld in een diep

geloof en voortdurende eenheid met God. In diezelfde geest wend ik mij tot dit volk en in het bijzonder tot de ‘kleine kudde’ van Christus die in zijn midden leeft, om woorden van bemoediging te spreken en uiting te geven aan de genegenheid van heel de Kerk. Met grote liefde groet ik u allen hier aanwezig, de gelovigen van Izmir, Mersin, Iskenderun en Antakia, en anderen uit verschillende delen van de wereld, evenals hen die niet bij deze viering aanwezig konden zijn maar in de geest met ons verbonden zijn. Ik groet in het bijzonder aartsbisschop Ruggero Franceschini van Izmir, aartsbisschop

1. Pp. 233-234.

Giuseppe Bernardini, emeritus-aartsbisshop van Izmir, bisschop Luigi Padovese, de priesters en de religieuzen. Dank voor uw aanwezigheid, uw getuigenis en uw dienst aan de Kerk in dit gezegende land waar de christelijke gemeenschap in het vroegste begin een grote bloei heeft gekend, wat zich ook weerspiegelt in de vele pelgrimstochten die nog altijd naar Turkije worden gemaakt.

Moeder van God – Moeder van de Kerk

Wij hebben geluisterd naar een passage uit het Evangelie van Johannes waarin wij worden uitgenodigd stil te staan bij het moment in het verhaal van de verlossing waarop Maria, verenigd met haar Zoon terwijl Hij zijn offer bracht, haar moederschap uitstrekke tot alle mannen en vrouwen, en in het bijzonder tot de leerlingen van Jezus. Een bevoorrecht getuige van dat moment was de schrijver van het vierde Evangelie, Johannes, de enige van de apostelen die op Golgota bij de Moeder van Jezus en de andere vrouwen was gebleven. Het moederschap van Maria, dat begon met haar *fiat* in Nazaret, werd vervuld aan de voet van het kruis. Hoewel het waar is dat – zoals Anselmus zegt – “Maria vanaf het moment van haar *fiat* ons allen in haar schoot heeft gedragen”, begon de moederlijke roeping en missie van de Maagd ten aanzien van hen die in Christus geloven, pas echt toen Jezus tot haar sprak: “Vrouw, zie daar uw zoon” (Joh 19,26). Toen Hij vanaf het kruis neerkeek op zijn Moeder en zijn geliefde leerling aan haar zijde, zag de stervende Christus de eerste nakomelingen van de familie die Hij in de wereld was komen stichten, het begin van de Kerk en de nieuwe mensheid. Daarom sprak Hij Maria aan als ‘vrouw’, en niet als ‘moeder’, het woord dat Hij gebruikte

om haar aan zijn leerling toe te vertrouwen: “Zie daar uw moeder” (Joh 19,27). Zo volbracht de Zoon van God zijn missie: geboren uit de Maagd om ons menselijk bestaan te delen in alles behalve de zonde, liet Hij bij zijn terugkeer naar de Vader de wereld het sacrament van de eenheid van het menselijk geslacht na:² de familie “die verenigd is door de eenheid van de Vader en de Zoon en de heilige Geest”³ en waarvan de kern wordt gevormd door deze nieuwe band tussen de Moeder en de leerling. Maria’s *goddelijke moederschap* en haar *kerkelijke moederschap* zijn dan ook onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Moeder van God – Moeder van eenheid

In de eerste lezing hoorden we wat men het ‘evangelie’ van de apostel van de heidenen zou kunnen noemen: alle mannen en vrouwen, ook de heidenen, zijn in Christus geroepen om ten volle te delen in het geheimenis van de verlossing. De tekst bevat ook de frase die ik als motto voor mijn apostolische reis heb gekozen: “Hij, Christus, is onze vrede” (Ef 2,14). Geïnspireerd door de heilige Geest vertelt Paulus dat Jezus Christus ons niet alleen vrede heeft gebracht, maar dat Hij onze vrede is. En hij rechtvaardigt deze uitspraak door te verwijzen naar het geheimenis van het kruis: door “zijn bloed” voor ons te vergieten, door “zijn vlees” voor ons te offeren, deed Jezus de vijandschap “in zichzelf” teniet en heeft Hij “in zijn persoon uit de twee één nieuwe mens” geschapen (Ef 2,14-16). De apostel legt uit hoe de messiaanse vrede zich nu op werkelijk onvoorziene wijze in Christus’ persoon en zijn verlossende geheimenis heeft geopenbaard. Hij legt dat uit in een brief die hij vanuit zijn gevangenschap schrijft aan de christelijke gemeen-

2. Vgl. Tweede Vaticaans Concilie, dogmatische Constitutie over de Kerk *Lumen gentium*, 1.

3. Cyprianus, *De Orat. Dom.*, 23, in: *PL* 4, 536.

te die hier in Efeze woonde: “Aan de heiligen en gelovigen in Christus Jezus” (Ef 1,1), zoals hij in de aanhef van de brief zegt. De apostel wenst hen “genade en vrede voor u vanwege God onze Vader en de Heer Jezus Christus” (Ef 1,2). *Genade* is de kracht die de mens en de wereld transformeert; *vrede* is de rijpe vrucht van die transformatie. Christus is genade; Christus is vrede. Paulus weet dat hij is gezonden om een ‘geheimenis’ te verkondigen, een goddelijk plan dat zich pas toen de tijd vervuld was in Christus heeft ontvouwd en geopenbaard: namelijk dat “de heidenen in Christus Jezus mede-erfgenaamen zijn, medeleden en deelgenoten van de belofte door middel van het evangelie” (Ef 3,6). Dit *geheimenis* heeft zich in de heilsgeschiedenis voltrokken *in de Kerk*, het nieuwe Volk waarin, nu de oude scheidsmuur is afgebroken, joden en heidenen met elkaar verbonden zijn. Net als Christus zelf is de Kerk niet alleen het *instrument* van de eenheid, maar ook het *werkzame teken* daarvan. En de Maagd Maria, Moeder van Christus en van de Kerk, is de *Moeder* van dat *geheimenis van eenheid* dat Christus en de Kerk onlosmakelijk van elkaar symboliseren en opbouwen in de wereld en door alle tijden heen.

Laten wij smeken om vrede voor Jeruzalem en heel de wereld

De apostel van de heidenen zegt dat Christus “twee werelden één gemaakt heeft” (Ef 2,14): die woorden doelen op de relatie tussen joden en heidenen in het geheimenis van het eeuwige heil, maar zij kunnen, analoog daaraan, ook verwijzen naar de relatie tussen de volken en beschavingen in deze wereld. Christus “is gekomen en Hij heeft vrede verkondigd” (Ef 2,17), niet alleen tussen joden en niet-

joden, maar tussen alle volken, aangezien zij allen hun oorsprong hebben in dezelfde God, de enige Schepper en Heer van het heelal. Laten wij, gesterkt door Gods woord, hier in Efeze, een stad gezegend door de aanwezigheid van de heilige Maria – die, zoals wij weten, ook door moslims wordt bemind en vereerd – *een speciaal gebed tot de Heer richten voor vrede tussen de volken*. Laten wij vanaf dit uiteinde van het Anatolisch schiereiland, dat een natuurlijke brug tussen de continenten vormt, smeken om vrede en verzoening, vooral voor hen die wonen in het land dat ‘heilig’ wordt genoemd en als zodanig beschouwd wordt door zowel christenen, joden als moslims: het land van Abraham, Isaak en Jakob, bestemd om het thuis te zijn voor een volk dat een zegen voor alle volken zou worden (vgl. Gn 12,1-3). Vrede voor heel de mensheid! Moge de profetie van Jesaja spoedig vervuld worden: “Dan smeden zij hun zwaarden om tot ploegscharen en hun speerpunten tot sikkels. Geen volk heft het zwaard meer tegen een ander en oorlog leren ze niet meer” (Js 2,4). Wij hebben die universele vrede allemaal nodig. En de Kerk is geroepen om niet alleen de profetische boodschapper van deze vrede te zijn, maar zelfs het ‘teken en instrument’ daarvan. Tegen de achtergrond van deze universele vrede is het verlangen naar *volledige gemeenschap en eendracht tussen alle christenen* des te dieper en intenser voelbaar. Er zijn vandaag bij deze viering katholieke gelovigen van verschillende riten aanwezig, en dat is een reden om God vol vreugde te loven. Die verschillende riten geven, wanneer zij samenkomen in eenheid en gemeenschappelijk getuigenis, uiting aan de schitterende verscheidenheid die de Bruid van Christus tooit. In dat opzicht moet de eenheid onder de leden van de Bisschop-

penconferentie in de gemeenschap en in de gemeenschappelijke pastorale inspanningen een voorbeeld zijn.

Magnificat

Wij hebben in deze liturgie als refrein bij de antwoordpsalm de woorden herhaald van het loflied dat de Maagd van Nazaret zong bij haar ontmoeting met haar oudere bloedverwante Elisabet (vgl. Lc 1,39). Ook ons hart vond troost in de woorden van de psalmist: “Genade en waarheid ontmoeten elkander, de vrede omhelst de gerechtigheid” (Ps 85,11). Dierbare broeders en zusters, ik heb met dit bezoek uiting willen geven aan de liefde en geestelijke verbondenheid van mijzelf én de universele Kerk met de christelijke gemeenschap hier in Turkije, een kleine minderheid die dagelijks te maken heeft met vele uitdagingen en moeilijkheden. Laten wij vanuit een vast vertrouwen met Maria een *magnificat* van lof en dankzegging zingen voor God die welwillend heeft neergezien op de nederigheid van zijn dienstmaagd (vgl. Lc 1,48). Laten wij

vreugdevol zingen, zelfs wanneer wij op de proef worden gesteld door moeilijkheden en gevaren, zoals wij hebben geleerd van het waardevolle getuigenis van de Romeinse priester Don Andrea Santoro, die ik in deze viering graag in herinnering wil roepen. Maria leert ons dat de bron van onze vreugde en onze enige steun en toeverlaat Christus is en zij herhaalt zijn woorden: “Weest gerust” (Mc 6,50), “Ik ben met u” (Mt 28,20). Maria, Moeder van de Kerk, wees altijd met ons op onze weg! Heilige Maria, Moeder van God, bid voor ons! *Aziz Meryem Mesih’in Annesi bizim için Dua et. Amen.*

Benedictus XVI

© Copyright 2006 – Libreria Editrice Vaticana / R.-K. Kerkgenootschap in Nederland

Vertaling: drs. P.C. de Die